

10. *Музика О. Л.* Інтеграція особистісного досвіду як психологічний механізм розвитку творчої обдарованості / Олександр Леонідович Музика // Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості: Збірник наукових праць / [за ред. В. О. Моляко]. – Т.12. – Вип. 3. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. – С.159 – 164.
11. *Музика О. Л.* Типологічний підхід у психології здібностей та обдарованості як альтернатива ситуаційно-диспозиційній антиномії / О. Л. Музика // Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості: Збірник наукових праць / [за ред. В. О. Моляко]. – Т.12. – Вип. 4. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – С.184 – 192.
12. *Платонов К. К.* Модель проектируемой личности социальной группы / К. К. Платонов // Тезисы научных сообщений советских психологов к XXI международному психологическому конгрессу. – М. : [б.и.], 1976. – С. 197 – 200.
13. *Платонов К. К.* Проблемы способностей / Константин Константинович Платонов. – М. : Наука, 1972. – 312 с.
14. *Платонов К. К.* Структура и развитие личности / Константин Константинович Платонов. – М. : Наука, 1986. – 256 с.
15. *Тичина І. М.* Рефлексія здібностей у процесі професійної переорієнтації випускників з різним досвідом роботи / І. М. Тичина // Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості : Збірник наукових праць / [за ред. В. О. Моляко]. – Т. 12. – Вип. 4. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – С. 284-291.
16. *Parker, S.K.* Effective teamworking Reducing the psychosocial risks / S.K. Parker, H.M. Williams. – Sudbury (United Kingdom): HSE Books, 2001. – Pp.132

Кириченко В.В. ДИАГНОСТИКА РАЗВИТИЯ СПОСОБНОСТЕЙ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОТБОРА

Работа раскрывает основные методологические проблемы исследования способностей в процессе профессионального отбора. Рассмотрены основные эмпирические подходы к проблеме диагностики профессионально-важных качеств личности. Указаны оптимальные возможности использования методологии субъектно-ценностного анализа в процессе организации психологической диагностики на этапе профессионального отбора работников.

Ключевые слова: способности, профессиональный отбор, психологическая диагностика.

Kirichenko V. V. DIAGNOSTICS OF THE DEVELOPMENT OF SKILLS IN THE PROFESSIONAL SELECTION PROCESS

Specified on the importance of studying the development of skills in the professional diagnosis. The problem of professional development and its connectivity with social problems is observed. Work reveals the main methodological problems of research abilities in the course of professional selection. The main empirical approaches to diagnosis professionally important qualities of the person are presented. Given the possibility of using optimal methodology subject approach in the organization of psychological diagnosis workers.

Keywords: ability, professional selection, psychological diagnostics.

ОСОБЛИВОСТІ ЗНАКОВО-СИМВОЛІЧНОГО СПРИЙМАННЯ В РЕЛІГІЙНІЙ ТВОРЧОСТІ

У рамках концепції психології творчого сприймання розкривається специфіка отримання та засвоєння релігійної інформації через символи та знаки.

Ключові слова: релігійна інформація, духовність, сприймання знакової інформації, види і форми релігійної інформації, релігійна творчість.

Актуальність дослідження. Процес сприйняття передбачає розуміння і засвоєння інформації. Міра сприйняття інформаційного матеріалу у різних людей неоднакова. Про це більш ґрунтовно і розширено говорить В.О. Моляко в одній із своїх праць: “Тут принципово важливо зайвий раз підкреслити саме постійний прояв синтетичної взаємодії психічних функцій із зміною домінант, коли те ж сприйняття детерміноване не лише, так скажемо, тим, хто сприймає, але і усією сукупністю установок, особистісних диспозицій сприймаючого суб’єкта. Саме тому перцептивний творчий образ буде оригінальною сукупністю нових фіксацій, збережень і наявних у розпорядженні цього суб’єкта раніше сформованих образів та їх фрагментів. Не доводиться говорити про те, що психологічний аналіз усіх цих процесів багато в чому носитиме гіпотетичний характер, оскільки, а це цілком банальне положення, йдеться не лише про усвідомлену, але і про неусвідомлювану психічну діяльність, не кажучи вже про багато інших недругорядних питань (вік, знання, досвід, конкретний психофізіологічний стан, умови, в яких протікає діяльність і т. п.)” [10, с. 7].

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання проблеми. Питання, пов’язані з проблемою вивчення психології творчості та обдарованості в контексті релігійного знання в різноманітних її аспектах, отримали серйозний розвиток у працях відомих зарубіжних та вітчизняних дослідників. Так, роботи В.М. Аллахвердова, Б.С. Братуся, Ф.Є. Василюка, В.І. Слободчикова, В.Д. Шадрикова обґрунтовують важливість дослідження духовно-релігійного знання як джерела накопичення психологічної феноменології. Культуру, як творчий досвід життя, і творчість, як проблему духовного самовизначення особистості, спосіб виправдання життя, розглядали представники російського релігійно-філософського ренесансу. Онтологічний, гносеологічний і аксіологічний аспекти в дослідженні феномену творчості отримали розробку в працях Андрія Білого, М.О. Бердяєва, С.М. Булгакова, В.І. Іванова, І.О. Ільїна, О.Ф. Лосєва, В.М. Лоського, М.О. Лоського, Д.С. Мережковського, В.О. Моляко, В.С. Соловійова, Є.М. Трубецького, С.М. Трубецького, М.Ф. Федорова, П.О. Флоренського, С.Л. Франка. Творчість як синергію – співробітництво Богові, духовний трансцензус особистості, розвиваючи східно-християнську богословську традицію, трактують В.В. Зеньковський, І.Ф. Мейєндорф, О.В. Мень, В.І. Нікітін, М.О. Струве,

Г.В. Флоровський, С.С. Хоружій, архієп. Іоан (Шаховський), О.Д. Шмеман. Проблему духовного і культурного сенсу творчості, межі людського існування у творчому акті, типології культури та обдарованої особистості, естетичної самосвідомості людини у своїх роботах розкрили С.С. Аверинцев, М.М. Бахтін, В.В. Бібіхін, В.С. Біблер, В.В. Бичков, В.П. Григор'єв, М.С. Каган, Д.С. Ліхачов, О.Ф. Лосєв, О.М. Панченко, В.Л. Рабинович, О.Д. Рум'янцев.

Загальнопсихологічний аналіз знаку, образу, символу в контексті релігійної творчості – *мета даної роботи*.

Основний виклад матеріалу. Залишаючи в стороні гносеологічну проблему достовірності всякого сприйняття, зокрема також і заснованого на досвіді, перейдемо до часткового, але такого, що представляє для нас найбільший інтерес, питання отримання і засвоєння релігійної інформації.

Абсолютно очевидно, що до неї відноситься усе сказане про інформацію взагалі. Однак, зазначимо, що поняття *релігійна інформація* досить умовне, тому що види інформації, як відомо, диференціюються за основними групами аналізаторів, а в нашому випадку воно обумовлене оригінальністю контексту.

Отже, за авторським розумінням, *релігійна інформація* – це інформація, яка носить релігійний контекст, має ідеологічне значення, містить відомості про метафізичні форми та прояви існування-буття на різних рівнях духовного досвіду, метою якої є розкриття закодованого знаковими засобами догматичного і богословського змісту віри, що має певні власні джерела та способи сприймання, зберігання та передачі даних духовного та віроучительного характеру. Виникнення такого виду інформації обумовлене специфікою середовища, в якому вона функціонує у межах та поза її межами, та має власні форми представлення, а саме: за джерелом виникнення – акустичну (церковна музика – орган, дзвін, церковні піснеспіви псалмів, ірмосів, тощо), за способом сприймання – візуальну (ікони, релігійні картини, скульптурні композиції, церковна архітектура), текстову, як окрему, самостійну, а не у складі візуальної, (друковані джерела догматичного, богословського, віроучительного та літургійного спрямування), яка, в свою чергу, відноситься до невербального виду комунікації; та аудіальну (проповідь, настановлення, душепопечительство), яка у певному контексті може сприйматися як вербальний вид релігійної комунікації. Зазначимо, що дане означення поняття релігійної інформації є робочим, тому залишаємо за собою право на доформулювання або довизначення.

Найбільшу частину релігійних відомостей ми отримуємо від батьків, вихователів, вірян, знайомих, священнослужителів, а в духовних учбових закладах – від викладачів спеціальних духовних дисциплін. У цю непрямую інформацію входять відомості про те, що складає і складало зміст досвіду інших людей, частково наших сучасників, але переважно тих, хто жив задовго до нас. Так, ми знаємо про різні події церковного життя, що відбувалися протягом майже двох тисячоліть, із церковних літописів, із праць церковних і світських істориків, із житий святих, із матеріалів археологічних досліджень та з інших джерел.

Слід зазначити, що кожна соціалізована особа без винятку, незалежно від того, вважає вона себе вірянином чи ні, визнає свою приналежність до тієї або іншої релігійної конфесії або ні, співвідносить свої морально-етичні цінності з принципами, канонами, заповідями або ні, сповідує атеїзм, матеріалізм або, навпаки, ідеалізм, існує і функціонує в інформаційному полі релігійної спрямованості. Інформаційне середовище сучасного суспільства так чи інакше насичене в тій або іншій мірі релігійним змістом: уся історія людства – це історія релігії, відповідно, це історія розвитку цивілізації, культури і науки. Вивчення в загальноосвітній і вищій школах таких дисциплін, як: історія (вітчизняна, музики, живопису, літератури, архітектури, археології, писемності), філософія, релігієзнавство, археологія, культурологія, мистецтвознавство, етика, естетика, етнопсихологія і багато інших учбових предметів і спецкурсів, вимагає глибоких знань, що стосуються саме досвіду релігійної творчості людства в найрізноманітніших сферах життєдіяльності. Проте сучасній людині недостатньо теоретично орієнтуватися в культурно-релігійній спадщині свого народу і держави, адже буденний шар суспільного життя часто густо наповнений релігійною інформацією, яка торкається кожної соціалізованої особи в тій або іншій мірі. Можна сказати, що наша реальність – це комплекс інформаційних структур, однією з яких є інформаційна структура релігійних знань і законів. У громадському житті нашого народу це виражається різними способами, наприклад, через релігійні свята та їх традиції, деякі з яких безпосередньо пов'язані із утвердженням вітчизняної державності. Причому навіть демонстративні атеїсти і матеріалісти миволі включаються в цей процес. Яким чином? Вони також не йдуть на роботу, якщо з нагоди того або іншого церковного свята в країні оголошений вихідний день, вони включаються в метушню і ажіотаж навколо подарунків і поздоровлень, тематичних масмедійних проєктів і відповідного оформлення доквілля.

Усе це складає обсяг наших релігійних знань, що часто не мають навіть найелементарнішого особистого релігійного досвіду.

В Україні в різних сферах мас-медіа все частіше публікується релігійна інформація. Центральними видами церковно-релігійної комунікативної сфери є “жанри вираження індивідуальної віри” (молитва, сповідь, проповідь). Ці жанри найменше відчувають вплив світських дискурсів. На периферії інформаційного поля знаходяться інституціональні церковно-релігійні жанри і стилі (жанри, що фіксують характеристики церкви як соціальної організації): Апостольські послання, богословська (наукова) стаття, устав (статут), Церковний обиход. Для визначення загальних рис жанру, властивих і світському, і церковно-релігійному дискурсу, вводиться поняття “проміжного” жанру, що функціонує на межах стилів (церковний + офіційний = устав; церковний + науковий = богословська стаття; церковний + публічний (мас-медійний) = послання).

Центральними формами пред'явлення релігійної інформації виступають богослужбові і особисті молитви. Їх особливістю є “особистий діалог” (вірянин – Бог; вірянин – священнослужитель).

До периферії інформаційного поля віднесені такі інформативні форми, що реалізують допоміжні функції Церкви як інституту: різноманітні жан-

ри церковного права (жанри, що встановлюють право, наприклад, статут, протокол, звіт, рішення, розпорядження та ін.), напрямки богослов'я (затвердження віровчення і вироблення його категорій, наприклад, стаття, монографія, лекція та ін.), стилі публічної сфери (віроучительні), які представлені двома різновидами: власне публічними і проповідницькими, відрізняються типом аудиторії.

Молитва відноситься до текстової і аудіальної форми представлення релігійної інформації, що включає чотири інтенційних блоки (прохання, покаяння, хваління, вдячність), що є "реплікою" в діалозі з позадіалоговим адресатом (Богом, святими), оформлений з використанням спеціальних засобів створення сакральності.

Вказуючи проте на формальну схожість між сприйняттям світської і духовної інформації, між пізнанням явищ матеріального і духовного порядків, нам не слід думати, що релігійне пізнання вичерпується раціональним засвоєнням фактичного інформативного матеріалу. Як ми побачимо нижче, пізнання основних подій, в яких проявилася направлена на наше спасіння воля Божа, для реалізації цього спасіння хоча і необхідне, проте далеко недостатнє. Тоді як для пізнання будь-яких фактів тварного світу вистачає, як правило, тільки раціональній діяльності нашого духу, богопізнання вимагає всепоглинаючої залученості в цей процес усіх духовно-функціональних здібностей, включаючи також почуття і волю; вимагає цілеспрямованої спрямованості усієї особи суб'єкта, який пізнає.

Вже відзначалося, що раціональний підхід, що грає вирішальну роль в процесі пізнання матеріального світу, є лише елементом будь-якого релігійного переживання, поєднуючись в ньому з емоційним навантаженням і зусиллями волі.

Релігійна інформація дуже різноманітна і охоплює зовнішні і внутрішні сторони життя. Проте, кажучи про її сприйняття, ми мали на увазі наявність суб'єкта, здатного до цього. Суб'єктом свідомого сприйняття релігійної інформації може бути тільки людина. Можливість людини сприймати інформацію теологічного характеру має основою її богоподібність (Бут. 1, 27). Саме розум, усвідомлення себе як особистості, здатність моральної оцінки, нарешті здатність любити – усе це не що інше, як елементи богоподібності, і тільки їх наявність робить можливим богопізнання. Хоча людина нескінченно далека від божественної досконалості, але, по святоотцівському образу, в її душі ця досконалість знаходить своє віддзеркалення, подібно до того як сонячне світло відбивається в краплі води, і світло, нею відбите, схоже зі світлом, випромінюваним сонцем. Тут можна стверджувати, що подібне пізнається подібним. Завдяки своїй богоподібності людина здатна до богопізнання, тобто до сприйняття і засвоєння Одкровення (1 Кор. 1, 12).

До основних лінгвістичних характеристик церковного дискурсу відносяться: сакральність, внутрішній діалогізм, догматичність, моральна оціночність, які передаються здебільшого через символ, образ, знак.

У цьому дослідженні будь-які продукти релігійної творчості розглядаються нами як певні інформаційні структури, більше того, вони розглядають-

ся як джерела онтологічної інформації, що базуються на взаємозв'язку писемності, арифметики і взагалі системи знаків, символів, образів, смислів.

Для нашого дослідження важливо також зважати на те, що інформація, у тому числі й релігійна, поділяється на два класи: семантичний та прагматичний. Семантична інформація – це інформація, яка містить актуальну або потенційну можливість розкриття суб'єктом закодованого тими чи іншими знаковими засобами її змісту, смислу повідомлення. Прагматична інформація націлена на те, щоб ініціювати певний хід думок, певну поведінку, той чи інший психічний стан.

Власне психологічну структуру інформації можна представити у вигляді трирівневої ієрархії: знак – значення – смисл. Роль знаку у тому, щоб репрезентувати, заміщувати певну річ, виступаючи підмінною сутністю цієї речі для свідомості.

Отже, у найбільш широкому сенсі, автономно від богослов'я знак можна визначити як засіб комунікаційного мислення та взаємодії. Найбільш доступною для творчого сприймання релігійної знакової інформації є, безперечно, вербальна та письмова форма: Біблія, церковні передання, Життя святих, проповіді, богослужбова література та інше. Значення Слова – вербалізованого або письмового, друкованого (текстова та аудіальна форми) – як в теологічному, так і в лінгвістичному та психологічному сенсі настільки велике, що набуває у певному контексті мега космічного значення. Ось як про це говорить В.О. Моляко: “Кожне слово, будучи знаком, повинне відтворювати в нашій уяві дійсність (це саме те, що ми у своїй концепції називаємо конструюванням образу, в даному випадку – конструювання із слів – В. М.). Проте ми не усвідомлюємо, що, розмовляючи, ніби перебираємо символи реальності, нашвидку пеглядаємо її. Розмовляти – означає пояснювати щось за допомогою образів, що викликаються словами. Ми називаємо це сенсом, бо значення кожного слова знаходиться в народженому ним образі. Не буде помилкою стверджувати, що кожне слово має своє значення, сенс і тому створює у нас певне уявлення. Але різне вживання слів призводить до різних результатів. Якщо створене словом уявлення відповідає реально існуючому поняттю, то ми говоримо, що слово – із сенсом, а якщо не відповідає, то воно безглузде” [12, с. 16].

Саме тому було вирішено застосовувати різноманітні притчі в якості **діагностичного матеріалу** з метою вивчення творчого сприймання релігійної інформації. Отже, розпочнемо аналіз зазначеної проблеми з подання визначення притчі. З поміж багатства існуючих формулювань [1], [13] наведене нижче вбачається найбільш доцільним.

Таким чином, притча – це невігадана історія, яка розповідається з метою довести певну істину, яку в інший спосіб було б важче побачити і зрозуміти. Притча пропонується інтелігентності слухачів, які мають пізнати себе у ній.

Притча є найбільш специфічним і складним з поміж усіх видів метафори. Метафора як така вже давно є здобутком не лише філології, філософії, культурології, а й психології. Окрім літературного, її піддано психологічному і психотерапевтичному аналізу. Метафору, її вплив на розвиток дитини дос-

ліджували З. Фрейд, К.Г. Юнг, М. Еріксон, Н. Пезешкіан та ін. Т.Д. Зінкевич-Євстигнеєва, Д. Бретт та ін. пропонують власні теоретичні та емпіричні погляди на це явище. І якщо такі види метафори, як казка, афоризм, байка, легенда, достатньо досліджені і широко застосовуються в психотерапії та консультуванні, то притча пильної уваги психологів так і не удостоїлась. Використання її (хоч і не в такому масштабі, як вищезазначені види метафори) в психокорекційній та психотерапевтичній практиці все ж таки не вичерпує всіх можливостей притчі. Як метод розвитку творчого сприймання вона не використовується активно й досі не популяризована серед вітчизняних фахівців. Притча як явище властива здебільшого культурі Сходу і була дієвим інструментом мудреців, філософів, вчителів. Вони вживали притчі, які стали чудовим педагогічним засобом навчання народу (який переважно був неписьменним) з метою передати певні істини, ідеї, вчення.

Відомий законовчитель дореволюційної Росії С.І. Ширський у посібнику для викладачів Закону Божого, який він видав у 1876 році, подає власне уявлення про притчу. Ширський С.І. розглядав притчу як засіб для пояснення відсторонених, абстрагованих понять. Він підмітив, що подібність і притча часто сприймаються в одному значенні. “В притчі дія постає наочно, через посередництво подібності, яка й пояснює певну істину. Притча відрізняється від байки тим, що в ній предмет завжди береться з дійсності чи, в крайньому випадку, цілком можливий в цьому світі” [13] (переклад автора). Щоб зрозуміти, чому виникають такі зв’язки-асоціації між поняттями “притча” і “подоба”, слід визначити, що являє собою остання. Подобою чи уподібненням називається співставлення двох схожих між собою уявлень, з яких одне (те, яке треба пояснити) вважається головним, а інше (те, що пояснює) слугує лише образом, який наочно виражає уявлення, яке пояснюється. Зауважимо, що подібність ні в якому разі не може ототожнюватися з прикладом (зразком), це не одне й те саме. Приклад у вузькому значенні – це випадки одного й того самого роду, коли ж йдеться про подібності – беруться предмети різнорідні.

Отже, має місце думка, що засобом пояснень істин можуть бути вдало застосовані подоби (подібності), які містяться в притчі. На користь досліджуваної проблеми переформулюємо зазначене таким чином: притчі складаються з вдало наведених подібностей, якими пояснюється (або доказывается) істина.

Притча в порівнянні з іншими видами метафори має характерні особливості, які з огляду на мету статті, являються суттєвими, тому зазначимо їх:

- має необхідність говорити образами, взятими з життя, а не фантастичними;
- мова взята із щоденного життя, не відзначається високим стилем, не претендує на поетичність, при цьому прагне передати ідею, істину, правду;
- звернена до конкретної людини і не є для інших, чи для натовпу, а “саме для мене”;
- в той же самий час і показує, і приховує ідею, істину, правду, яку несе в собі;
- натякає, провокує, закликає іти поза межі очевидного;

- має здатність пристосовуватись до кожної доби і до кожної проблеми завдяки своїй влучності і винятковості.

Н. Пезешкіян, вивчаючи і досліджуючи притчу, вперше дав уявлення про неї як логіко-психологічну категорію і почав використовувати притчу в якості розвиваючої функції.

Відомо, що Н. Пезешкіян довгий час жив і працював в нерідній для себе культурі, можливо саме ці обставини життя і спонукали його до глибокого і масштабного аналізу зазначеного явища.

На даному етапі такі галузі психології, як етнопсихологія, психологія культури, психологія релігії, педагогічна і корекційна психологія, проявляють все більший інтерес до такого виду метафори, як притча. Психологія творчості має свої плани на це явище, і дана стаття є лише маленькою крапкою в сфері дослідження цього питання, тому продовжимо цей процес аналізом основних функцій притчі.

До загальновідомих функцій притчі (оцінна, емотивно-оцінна, номінативна, пізнавальна) цілком виправданим вважається додання таких функцій, як розвивальна і діагностична.

Розвивальна функція притчі реалізовується через забезпечення активності різних видів мислення (образного, вербально-логічного, дивергентного, конвергентного і т.п.), сприймання, розвитку уяви. Діагностична функція проявляється в можливості застосування притчі як проективної методики по принципу перефразованого прислів'я: "скажи мені, як ти розумієш притчу, і я скажу, хто ти". Тобто в процесі тлумачення притчі реципієнтом досвідчений психолог може зібрати цікавий й багатий матеріал стосовно життєвих установок, принципів, цінностей, внутрішнього світу досліджуваної особи, особливостей її мислення, фантазії, творчого потенціалу мислення, винахідливості, загального розвитку і багато ще чого, залежно від того, яку мету перед собою ставить психолог. Але саме в психології творчості притча має великі можливості найбільш вдало реалізувати розвивальну функцію, особливо тоді, коли постане в якості задачі на творче сприймання. Щоб мати підстави на розвиток цього припущення, було б доцільно виявити спільні ознаки цих категорій.

Задача – дана в певних умовах мета діяльності, яка повинна бути досягнута перетворенням цих умов згідно з певною процедурою. Задача включає в себе вимогу (мету), умову (відоме) і шукане (невідоме), яке формулюється в запитанні. Задача стає логіко-психологічною категорією, коли вона пропонується іншому суб'єктові і приймається ним до розв'язання. Суб'єкт переформулює, довізначає задачу, шукає спосіб її розв'язання, що свідчить про включення процесу мислення. В цьому зв'язку мислення нерідко трактується як здатність розв'язувати.

Отже, спільні ознаки, що властиві задачі й притчі: наявність 1) мети, 2) умови, 3) ресурсів, 4) дефіциту інформації, 5) інтелектуального утруднення. Зазначимо також, що більшість елементів структури процесів розв'язання творчих, винахідницьких та евристичних задач і тлумачення притч подібні. Перелік наведених ознак не є вичерпним і остаточним, тому в перспективі можливі доповнення.

Вирішальним аргументом на захист представлення притчі в якості задачі на творче приймання є така нижче зазначена спільна властивість цих категорій: евристична задача і притча не мають готових засобів, формул чи алгоритмів дій для типового розв'язання, чи заздалегідь відомої однозначної відповіді.

Наведені емпіричні дані й висновки, які були зроблені в процесі аналізу поставленої проблеми, дають нам всі підстави подавати притчу в якості задачі на творче сприймання.

Притча як творча задача може пропонуватися як для групового, так і індивідуального сприймання в усній (вербальній) чи письмовій (текстовій) формі. Обов'язково слід давати чітку установку на роботу: суб'єкт чи група суб'єктів, що прослухали притчу, повинні сприймати її як задачу, яка вимагає евристичного розв'язання, нестандартного розуміння, тлумачення. Також обов'язково, щоб учасники чітко усвідомлювали задачу, яку перед ними ставлять. І це дуже важливо, бо, як відомо, людина, яка зуміла поставити задачу, принципово може, не очікуючи особливо слушного часу та ідеальних умов, розв'язати її. Установка також повинна даватися і на глибинне сприйняття задачі-притчі через задіяння всіх свідомих і несвідомих потенцій суб'єкта сприймання. Так, наприклад, в біблійній мові “слухати” означає щось більше від звичайного “чути”, навіть більше від “розуміти”. “Хто має вуха слухати, хай слухає”, що означає одночасно слухати, сприймати, розуміти, усвідомлювати, конструювати.

Висновки. Притча як евристична задача має великі, хоча ще не з'ясовані перспективи, бо може успішно застосовуватись не лише з метою розвитку креативності, мислення, інтуїції, уяви, а й з метою пошуку стратегій подолання різноманітних життєвих проблем, конструктивного вирішення конфліктних ситуацій, виходу з ускладнених, екстремальних ситуацій та ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барцевський Т. Євангельські притчі / Т. Барцевський. – Львів, 2002. – 134 с.
2. Бердяев Н. А. Смысл творчества (Опыт оправдания человека) / Н. А. Бердяев. – М.: Изд-во Г.А. Лемина и С.И. Сахарова, 1916. – 340 с.
3. Вдовина Г. В. Язык неочевидного. Учения о знаках в схоластике XVII в. / Г.В. Вдовина – М. : Институт философии, теологии и истории св. Фомы, 2009. – 648 с.
4. Александр Геронимус прот. Богословие священнобезмолвия / Геронимус Александр, прот // Синергия: Сборник. – М., 1995. – С. 151-176.
5. Грановская Р. М. Конфликт и творчество в зеркале психологии / Р. М. Грановская. – М. : “Генезис”, 2002. – 573 с.
6. Кіричевська Е. В. Понятійно-категоріальний аналіз проблеми дослідження психологічного аспекту творчого сприймання релігійної інформації / Е. В. Кіричевська // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – К. : Видавництво “Фенікс”, 2012. – Т. XII. Психологія творчості. – випуск 14. – С. 174-181.
7. Маль Э. Религиозное искусство XIII века во Франции / Э. Маль – М. : Институт философии, теологии и истории св. Фомы, 2008. – 552 с.

8. Моляко В. А. Творческая конструкторология (пролегомены) / В. А. Моляко. – К. : Освіта України, 2007. – 388 с.
9. Моляко В. А. Поэтическая психология / В.А. Моляко // Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості: Зб. наук. праць / За ред. В. О.Моляко. – Т.12. – Вип. 3. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2007. – С. 7-21.
10. Моляко В. А. Психологические аспекты поэтического восприятия. / В. О. Моляко // Актуальні проблеми психології. Проблеми психології творчості. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України (За ред. В. О. Моляко). – Житомир, 2007. – Т. 12. – Вип. 4. – С. 7-17.
11. Моляко В. О. Концепція творчого сприймання / В. О. Моляко // Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості: Зб. наук. праць / За ред. В. О. Моляко. – Т. 12. – Вип. 5. – Ч.1. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – С. 7-14.
12. Моляко В. А. Творческое поэтическое мировосприятие / В. А. Моляко // Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості: Зб. наук. праць / За ред. В. О. Моляко. – Т. 12. – Вип. 6. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – С.7-18.
13. Ширский С. О преподавании Закона Божия в начальных народных училищах / С. О. Ширский. – Кострома, 1876. – 234 с.

Киричевская Э. В. ОСОБЕННОСТИ ЗНАКОВО-СИМВОЛИЧЕСКОГО ВОСПРИЯТИЯ В РЕЛИГИОЗНОМ ТВОРЧЕСТВЕ

В рамках концепции психологии творческого восприятия раскрывается специфика получения и усвоения религиозной информации через символы и знаки.

Ключевые слова: религиозная информация, духовность, восприятие знаковой информации, виды и формы религиозной информации, религиозное творчество.

Kirichevska E. V. PECULIARITIES OF SIGN-SYMBOLIC PERCEPTION IN RELIGIOUS CREATION

Within the bounds of the conception of creative perception psychology the specifics of accepting and assimilation of religious information through the symbols and signs is exposed.

Keywords: religious information, spirituality, perception of sign information, kinds and forms of religious information, religious creation.

УДК 159.9+340.12

Кобец А. В. (г. Киев)

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КРИЗИСОВ И ДЕФОРМАЦИЙ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РАБОТНИКОВ ПРОКУРАТУРЫ И ИХ ПРОФИЛАКТИКА

В статье рассматривается проблема профессиональных кризисов и деформаций субъектов правозащитной и правоприменительной деятельности, анализируются проблемы профессионального становления работников прокуратуры, исследуется деятельность юристов с целью выявления факторов порождающих профессиональные деформации и нахождение путей, которые позволяют преодолеть профессиональные деструкции в деятельности работников прокуратуры.

Ключевые слова: профессиональная деформация, личность юриста, профессиональные деструкции, профессиональное становление, деонтологическая ответственность, законность, правовой порядок.